

ÎNRUDIRILE CRONICARULUI GRIGORE URECHE *

DE

ȘTEFAN S. GOROVEI

Interesul pentru genealogie și pentru studiile genealogice are două aspecte: unul general, pe care-l au — sau ar trebui să-l aibă — toți oamenii, societatea întreagă, considerată ca o colectivitate, și unul special. Interesul special îl manifestă fiecare om în parte, din dorința de a-și cunoaște ascendenții, dar și cercetătorul dornic să cunoască neamurile care au dat țării atîția bărbați de seamă, precum și ascendența unor fruntași ai vieții noastre culturale sau politice. Uneori, se ajunge, prin asemenea cercetări, la rezultate neașteptate¹.

Un astfel de interes special prezintă genealogia familiei cronicarului Grigore Ureche, subiect despre care s-a mai scris², și ascendența sa. Unele constatări și mai ales aflarea unor înrudiri ale Urecheștilor ne-au îndemnat să publicăm rîndurile care urmează.

*

Neamul Urecheștilor exista ca o familie de boieri de rangul al doilea, fără demnități, încă din vremea lui Ștefan cel Mare³, cînd trăia *Danciul Ureche*, care a apucat și o parte din domnia lui Petru Rareș, după cum rezultă din documentul din 8 aprilie 1600⁴. Un alt document, la fel de însemnat, din 1 octombrie 1604, ne dă numele părinților lui Nestor Ureche — Maxim și Dumitra —, precum și numele părinților Mitrofanei — Ioan și Maria⁵. E curios că tatăl lui Nestor Ureche apare și în pomelnicul mănăstirii Argeșului, sub numele întreg: *Maxim Ureache*⁶. Vreo soție sau o afacere îl purtase pînă acolo.

* Notă. Acest studiu a fost predat pentru publicare în 1970.

¹ Vezi, de exemplu, înrudirea Neculce — Văcărescu și moștenirea talentului literar: de asemenea, înclinația literară a ereditară în familiile Tăutu, Gane, Beldiceanu ș. a.

² Eugeniu de Barwiński, *Știri nouă asupra familiei Ureche*, în *Prinos lui D. A. Sturdza la împlinirea celor șaptezeci de ani*, București, 1903, p. 199—211; M. Costăchescu, *Despre neamul de boieri moldoveni Ureche*, în „Cercetări istorice“, 1/IV (1928); P. P. Panaitescu, în prefața la: Grigore Ureche, *Letopisețul ...*, ed. II, București 1958. Extrasul lucrării lui M. Costăchescu mi-a fost pus la dispoziție, cu o amabilitate pentru care îi rămîn recunoscător, de distinsul cercetător ieșean Constantin Turcu.

³ P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 8.

⁴ D. I. R., A, 4/XVI, nr. 349, p. 287; toate volumele care vor fi citate sînt din aceeași serie: A, *Moldova*.

⁵ D. I. R., 1/XVII, dr. 258, p. 181.

⁶ Damian P. Bogdan, *Pomelnicul mănăstirii Bistrița*, București 1945, p. 35, nota 7; mai sînt, neidentificați, un Ion și o Anghelina; între martie 1560 și iulie 1561, un Ureche *Stolnic* face parte din statul domnesc al Țării Românești, iar în noiembrie 1570, un *Nistor Diac* figurează tot într-un document munlean (D.I.R.B. 3 XVI, pp. 112—152 și 383); sînt, poate, în legătură cu mențiunea din pomelnic: Maxim Ureche — Ureche stolnic; Nistor Diac — Nistor Ureche?

Legătura dintre Urechești și vechii boieri Ureche (Ureacle) e încă nedovedită și, în orice caz, ipotetică. Mai apropiată de adevăr ni se pare descendența familiei cronicarului din acel *Ile Ureache*, a căruia fiică, *Măgdalina*, vindea, la 5 iunie 1475, a treia parte din satul Măstacirul (Mesteacănu), în Cîmpul lui Dragoș⁷. Tot în Cîmpul lui Dragoș, la 8 aprilie 1560, găsim un alt *Ureche*, căruia i se întărea, împreună cu rudele sale, o parte din satul Grozești; în 1802, acest document era „la mîna sulgerului *Costandin Ureche*”⁸.

Fără îndoială că în viitor, odată cu progresul cercetărilor genealogice, partea mai veche a neamului Ureche va fi mai bine cunoscută. Deocamdată, se poate spune că acest neam descindea, probabil, din *Ile Ureache* sau dintr-un frate al său. În acest sens ar pleda și ridicarea ctitoriei de la Secu, în aceeași arie geografică cu posesiunile Urecheștilor din veacul al XV-lea.

Nestor Ureche trebuie să se fi născut cel puțin pe la 1550, pentru ca, în vremea lui Petru Șchiopul, să poată fi trimis „în solie, la Poartă”⁹. Astfel știind lucrurile, credem că data nașterii lui Grigore Ureche trebuie fixată la 1580–1590 sau în jurul anului 1585, și nu la 1590–1595¹⁰.

Vasile Ureche, fratele mai mare al cronicarului, căsătorit cu Magda (Magdalena), fiica hatmanului Andrei și a Tudosei Hira¹¹, are fiu pe *Neculai Ureche* spătarul¹². Acesta a fost căsătorit cu Elisafța (Safta) Neagoc¹³ și a avut, ca fiică unică¹⁴, pe *Alexandra*, soția hatmanului Alexandru Buhuș.

Grigore Ureche, cronicarul, din căsătoria cu Lupa Voronlar Prăjescu¹⁵, are două fete și doi băieți. Fetele sînt *Alexandra* (+ 1671/1672)¹⁶, căsătorită întii cu aga Antiolh Kostaki (1659), mort timpuriu¹⁷, și apoi cu Chiriac paharnicul¹⁸, și *Antemia*, cea „în cărți foarte învățată”¹⁹, soția lui Alexandru paharnicul. Cei doi băieți sînt paharnicul

⁷ Damian P. Bogdan, *Patru acte de la Ștefan cel Mare*, în „Revista arhivelor” XII, 1969, nr. 1, p. 252.

⁸ D. I. R., 2/XVI, nr. 136, p. 143–144.

⁹ P. P. Panaitescu, *loc. cit.*, p. 9. Nu s-a observat că, înainte a acestei solii, din mai 1587, a îndeplinit o alta, în februarie la Sigismund Bathory (A. Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului Moldovei și Țării Românești*, vol. III, 1931, pp. 96–98.

¹⁰ Gh. Popp, *Prefață la*: Grigore Ureche, *Letopisețul...*, 1967, p. 6.

¹¹ I. Ionașcu, *Despre hatmanul moldovean Andrei, ajuns mare logofăt al lui Mihai vodă Viteazul*, în „Cercetări istorice”, 1–2/XIII–XVI, p. 97–105.

¹² *Catalogul documentelor moldovenesti* (în continuare citat C. D. M.), vol. II, București 1959, doc. nr. 2015–2016, p. 393–394, din 29 și 30 aprilie 1648.

¹³ M. Costăchescu, *op. cit.*, p. 9 (extras).

¹⁴ Ștefan Meș, *Contribuții nouă privitoare la familia boierească Buhuș din Moldova*, în A.R.M.S.I., s. III, t. VII, mem. 8, p. 33.

¹⁵ I.C. Miclescu-Prăjescu, *Obârșia unei familii din Moldova*, extras din „Revista istorică română”, X, 1940, p. 11.

¹⁶ M. Costăchescu, *op. cit.*, p. 7, nota: în 1671 mai trăia, în 1673 soțul ei era deja recăsătorit.

¹⁷ Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, VI, 2, p. 155–156; C. A. Stoide, recenzie în „Revista istorică română”, XI–XII, 1941–1942, p. 457; din cauza rangului primului ei soț, uneori, în documente, i se spune „Alexandra agoia”.

¹⁸ Confundat cu Chiriac Sturza – verzi articolele lui I. Tanoviceanu în „Arhiva” (Iași): *Notă* (la articolul lui I. Bianu *Articolul prepus ei la numele proprii feminine*), în nr. 4–5/III (1892) p. 230–234; *Articolul antepus ei, ai, ii, i, la numele proprii feminine*, în nr. 5–6/VIII (1897), p. 344, nota 16 – dovedește că Alexandra Gr. Ureche a fost căsătorită cu Chiriac paharnicul, și nu cu Chiriac Sturza mare jîtnicer (1679); *Genealogia familiei Ureche*, în nr. 3–4/IX (1898), p. 234–236; *O rectificare de genealogie*, în nr. 5–6/IX (1898), p. 354–356 (soțiile lui Chiriac Sturza).

¹⁹ Vezi, despre ea, Elena Eftimiu, *Antimia, fata vornicului Grigorie Ureche*, în „Revista arhivelor”, 1–3, 1926, p. 370–372.

Ștefan, mort fără urmași înainte de 1658²⁰, și Vasile Ureche spătarul, căsătorit cu Anița, fiica lui Dumitrașco Drăgușescu²¹. Neîmpăcându-se bine cu soția sa și de teama lui Duca Vodă, care voia să-l închidă (și chiar îl închisese, dar îl eliberase pe cheazășia unor boieri), Vasile Ureche fugă în Polonia, unde moare înainte de august 1680²², dar după 1678, căci averea rămasă în țară i-a fost confiscată de Duca vodă²³, care-și începe a treia domnie în noiembrie 1678. Se pare, astfel, că descendența lui Grigore Ureche s-a stins.

Numele, totuși, se mai regăsește. Astfel, la 1667 e pomenit un Costea Ureche, a cărui soră era căsătorită cu Costea Breazul²⁴.

La 1792 apare un comis Constantin Ureche²⁵, același cu sulgerul de la 1802; la 1834 „Jordache și Alecu Ureche din Tirgu-Neamț reclamă (...) moștenirea strămoșului lor Nestor Ureche”²⁶. E greu de spus cum erau aceștia descendenți din neamul cronicarului, știind că progenitura masculină a lui Nestor Ureche se stinge în a doua generație. Ei pot fi, însă, urmașii pircălabului de Orhei Pavel Ureche. Acesta era „fiul lui Ștefan Diacovici, nepot de soră al panului Ureche mare vornic de Țara de Jos”, după cum ne arată un document din 24 iunie 1609, cînd Pavel era pircălab de Orhei²⁷. În 1638 era medelnicer și își spunea Pavel Ureche; el dăruia atunci mănăstirii Secu niște cumpărături ale tatălui său, Ștefan²⁸. Nu era ceva neobișnuit ca o persoană să ia numele de familie al mamei sale.

*

Prin femei, Nestor Ureche descindea din pan Fundea, căruia, la 1428, i se înfărea satul Fundeni pe Albinea, la ținutul Romanului²⁹, și care era, probabil, tatăl lui Severin, ale cărui fiice, Anușca și Stana, primesc, la 1484, o întărire pentru Fundești³⁰. În documentul din 8 aprilie 1600, se arată că satul Fundeni, numit Lățcani, era al lui Nestor Ureche, din „privilegiu vechi, pe care le-au avut bunicii și străbunicii lui de la Alexandru voievod cel Bătrîn”, dar „a fost luat de domni de mai înainte și dat să fie ascultător de ocolul nostru de la tirgul Roman”, iar Petru Șchiopol i l-a restituit³¹. La 20 martie 1592 a căpătat întărire și de la Aron Tiranul, prezentînd urice de la Alexandru cel Bun „și de la alți domni bătrîni de mai înainte”³².

Curgerea proprietății la Fundeni, sat care s-a mai numit și Lățcani și Severeni, nu se poate urmări cu maximă precizie; astfel, la 1573, Tudora și sora ei Sofica și nepoata lor Marina, fiica lui Gavril, nepoate ale Anușcăi de la 1484, vindeau un sfert din acest sat preotului Simion și alor săi³³, în vreme ce la 1605 aflăm că aceleași persoane vinduseră sfertul din „Severeni ce se numește Fundeni pe Albinea” lui Nestor Ureche³⁴. Se pare că descindea și el din Anușca, fata lui Severin și soția lui Dragoș.

Cam atîta s-ar putea spune, deocamdată, despre strămoșii lui Grigore Ureche din partea tatălui său. În schimb, mult mai interesantă se va dovedi ascendența mamei sale, Mitrofana, a cărei familie multă vreme a rămas necunoscută.

²⁰ „Buletinul «Ioan Neculce»”, fasc. III, p. 36–37.

²¹ M. Costăchescu, *op. cit.*, p. 7, nota 2.

²² *Ibidem*; doc. din 1 august 1680: „sosînd acolo în țara leșască i s-au timplat moarte”.

²³ *Ibidem*; „i-au poprit Măria Sa vodă Duca tot ce-au avut, pre sama Domnii”.

²⁴ C. D. M., vol. III, București 1968, nr. 1543, p. 331.

²⁵ N. Iorga, *Studii și documente*, V, p. 65; A. Gorovei, *Follicenii*, 1938, p. 16.

²⁶ N. Iorga, *op. cit.*, p. 594 (subl. n.).

²⁷ D. I. R., 2/XVII, nr. 297, p. 224.

²⁸ C. D. M., II, nr. 1393, p. 288.

²⁹ D. I. R., 1/XIV–XV, nr. 81, p. 70.

³⁰ D. I. R., 2/XV, nr. 49, p. 47.

³¹ D. I. R., 4/XVI, nr. 349, p. 286.

³² *Ibidem*, nr. 62, p. 51.

³³ D. I. R., 3/XVI, nr. 24, p. 17–18.

³⁴ D. I. R., 1/XVII, nr. 315, p. 231.

Într-un documentat studiu, Al. I. Gonța a demonstrat³⁵ că Mitrofana era fata lui Ionașco păhărnicele. Personal, înainte de a cunoaște acest studiu, ajunseseam la aceeași concluzie. Un lucru curios, însă: în documentul din 17 mai 1575 sînt menționați „Anghelina, eneaghina lui Toma Berheci, al doilea pisar, și sora ei Solomia și frații ei, Simion și Toader, copiii lui Ionașco păhărnicele, nepoții Neașei, strănepoții lui Coste Posadnic și Stan Posadnic”³⁶. Frapează lipsa, din rîndul copiilor lui Ionașco păhărnicele, a Mitrofanei. Dacă admitem că această lipsă se datorește ieșirii sale din individualitate prin căsătorie, atunci, în mod inevitabil, data nașterii cronicarului se ridică în jurul anului 1580.

Prin Neașea, Grigore Ureche descinde din neamul Posadnicilor. Mama Neașei era Marușca, fiica lui Giurgiu Pintece, nepoata lui Ilișă ceașnicul³⁷. Acest boier activează între 1407 și 1429, dată după care moare, lăsînd doi fii, Andreico și Luca³⁸. Tatăl lui Ilișă se numea Dumitru³⁹ și era contemporan cu vremea întemeierii Moldovei. Giurgiu Pintece era, probabil, fiul lui Dancul Julici și nepotul lui Giulea⁴⁰ de la 1384 și 1387, contemporan și el cu întemeietorii⁴¹. *Dumitru și Giulea sînt cei mai îndepărtați strămoși ai cronicarului Grigore Ureche pe care-i putem constata pînă acum.*

Prin mama sa, cronicarul se înrudea cu neamul Veveriștilor și al Draxineștilor⁴² și cu o bună parte din boierimea Moldovei. Prin soția sa, intra în legătură de rudenie cu marea boierime — Prăjestii cu toate neamurile lor.

Dar lămurirea rudelor lui Grigore Ureche, arătate în alăturata planșă (rudele dinspre mamă), nu se oprește aici.

La 1 octombrie 1604, Nestor Ureche, marcel vornic al Țării de Jos, și Ion Mogâldea, vornic de gloată, dăruiesc satul Giulești mănăstirii Secu, pe care o numesc „sfînta mănăstire a noastră din nou zidită”⁴³. Ce amestec avea Ionașco Mogâldea⁴⁴ la Secu? Fără îndoială, ca rudă cu Nestor Ureche⁴⁵, înrudire care i-a făcut să zidească, poate împreună, mănăstirea Secu și să-i dăruiească, tot împreună, satul Giulești. În ce mod avea loc această înrudire?

Cercetările care au premers alcătuirea prezentului studiu au pornit de la un document din 2 februarie 1646.

„*Glîgorie Ureche, vel dvornic dolniai zemle, i Gheorghilă Ștefan, vel sluger, i Roșca biv visternic, i Cărăiman biv pitar, i Pavăl dvornic glofnii, i Ionașco Rusul părăcalubul,*

³⁵ Al. I. Gonța, *Un așezămint de cultură de la Alexandru Lăpușneanu pe valea Secului înainte de ctitoria lui Nistor Ureche: Schitul lui Zosim*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr. 9—12/XXXVIII 1962, p. 694—712; v. în special p.711—712.

³⁶ D. I. R., 3/XVI, p. 52; satul Posadnici rămîne în stăpînire Urecheștilor, urmașii lui Stan Posadnic de la 1436, pînă la 1690, cînd Alexandra Buhuș (n. Ureche) vinde satul și moșia lui Iordache Ruset vistier și soției sale Safta (Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, VI, 2, p. 165).

³⁷ D. I. R., 1/XVI, nr. 225, p. 254, doc. din 7 martie 1528, și nr. 389, p. 426, doc. din 25 martie 1546.

³⁸ M. Costăchescu, *Documente moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. I, p. 418—419; copiii lui Andreico — la 10 februarie 1500 („Revista arhivelor”, XII, 1969, nr. 1, p. 261).

³⁹ Uneori, Ilișă e numit *Dumitrovschi*.

⁴⁰ M. Costăchescu, *op. cit.*, vol. II, p. 384.

⁴¹ *Ibidem*, vol. I, p. 94.

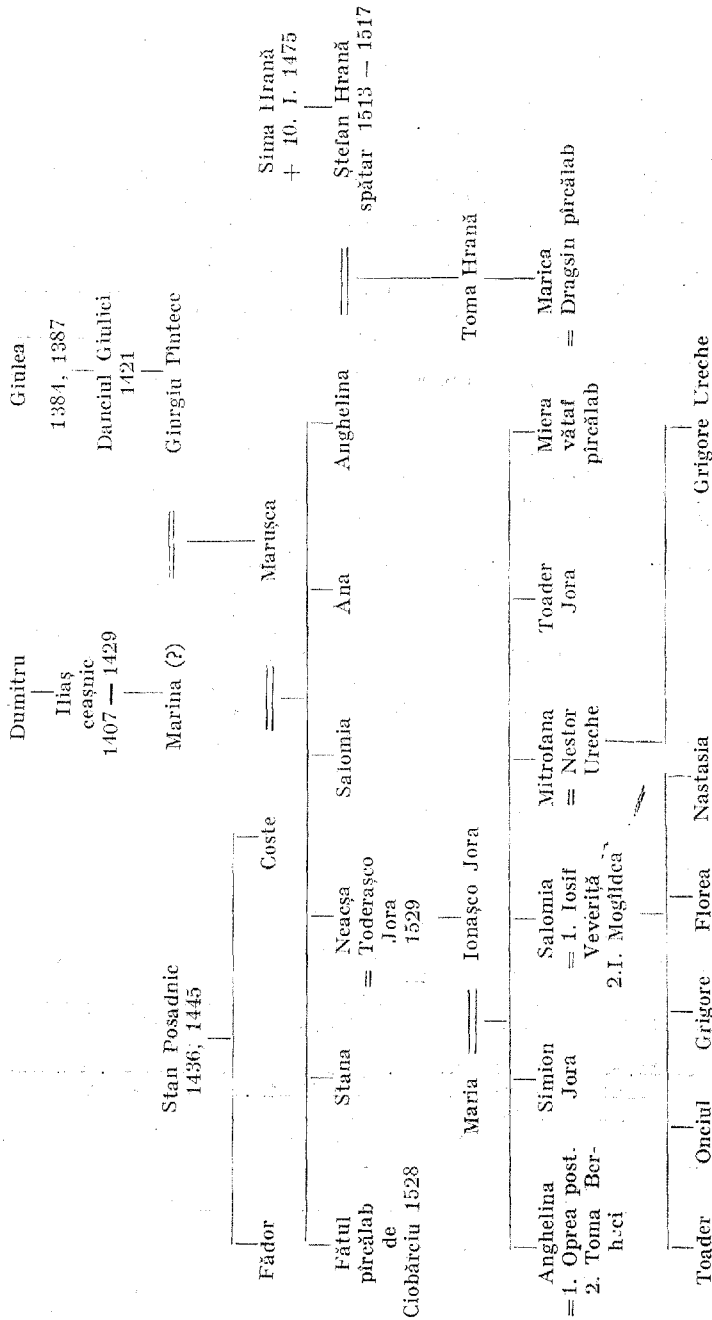
⁴² Al. I. Gonța, *op. cit.*

⁴³ D. I. R., 1/XVII, nr. 257, p. 180—181.

⁴⁴ La 1 martie 1605, Ureche, Ion Mogâldea și Cocriș se jeluiesc împreună pentru moșile lor (D. I. R., 1/XVII, nr. 289, p. 202—204); Cocriș era o rudă a primilor — vezi mai jos.

⁴⁵ Înrudirea era bănuită și de I. Minea, *Cînd s-a clădit mănăstirea Secul?*, în „Cercetări istorice”, V—VII (1929—1931), p. 351.

Planșa 1.

i *Sturza*, i *Ionașco Jorca* dvornic, i *Gligorașco Jorca*, i *Isac Mesihnescul*, toți nepoții *Mierăi părcălabu*“ își împart „moșiile unchi-nostru, a *Mierăi părcălabul* și alte moșii carele au fost neîmpărțite, de la moșii noștri“. Erau satele: Măncești, Cricești (țin. Vaslui), Pădureni (țin. Iași), Piscani, Măciucașii de Jos și de Sus, Leurdeștii, Ruptura, Bărzești, Saulești și Românești⁴⁶.

Deci, un număr de zece persoane se arată urmași ai pircălabului *Miera*, fără a se preciza nici cine era acesta, nici gradul exact de rudenie. Din studiul atent al documentului, reiese că moștenitorii lui *Miera* se împărțeau în trei grupe; identificarea persoanelor le va evidenția. Astfel, sînt enumerați nepoții *Salomei Mogâldea*: Gheorghe Ștefan, Roșca vistierul, Caraiman, Pavel, Ionașco Rusul și *Sturza*.

Gheorghe Ștefan (+ 1668), viitorul voievod (1653–1658), era fiul lui *Dumitrașco Ștefan* vel logofăt și al *Zinicăi*, fiica lui *Ionașco Mogâldea*⁴⁷.

Roșca fost vistier este Gheorghe Roșca, a cărui soție, *Anița*, era fiica lui *Vasile Mihăilescu*⁴⁸ și a *Sultanei Mogâldea*⁴⁹. Gheorghe Roșca era fiul vornicului *Ion Roșca*⁵⁰ și al *Mariei*, fiica lui *Ionașco Zbiera* vornicul⁵¹ (+ 6 aprilie 1572)⁵² și a *Irinei* (*Chirana*). Deci, înrudirea lui Gheorghe Ștefan cu Gheorghe Roșca⁵³ era prin familia *Mogâldea*.

Sturza este *Mateiaș Sturza*, jîtnicer, mai tirziu vistier, cumnat cu Gheorghe Roșca, fiind căsătorit cu o altă fată a lui *Vasile Mihăilescu*⁵⁴.

Caraiman este tatăl comisului *Ionașco Caraiman*, despre care se știa că era considerat ca o rudenie a lui *Vasile* și Gheorghe Ștefan⁵⁵, și al lui *Gavrilaș Caraiman* stolnic⁵⁶. Aceștia doi erau veri primari ai copiilor lui *Neculai Mogâldea*⁵⁷, mama lor fiind sora lui *Neculai Mogâldea*⁵⁸. Presupunem că e vorba de *Vasile Caraiman*, fiul pabarnicului *Ioan Procopie Caraiman* (+ 1609) și al *Nastăscii I. Prăjescu*, fosta soție a lui *Cristea Buhuș*⁶⁰.

Cît privește pe *Ionașco Rusul*, viitorul logofăt în domnia lui Gheorghe Ștefan (1654–1658)⁶¹, ascendentul familiei *Russo*, și pe *Pavel*, vornicul de gloate⁶², deocamdată nu putem stabili cum erau ei nepoții *Salomei Mogâldea*.

Alt grup de interese era al familiei *Jora*, reprezentată de „*Isac Mesihnescul*, nepotul lui *Toader Jorii*“, de „*Ionașco Jora* biv dvornic, ficiorul lui *Simion Jorii*“, și de nepotul lui *Ionașco*, anume *Gligorașco Jora*.

Celălalt grup de interese era reprezentat de *Grigore Ureche*.

Pentru a stabili modul de înrudire a acestor trei grupe — *Urecheștii*, *Jorăștii* și *Mogâldeștii* — vom urmări cîteva etape din curgerea proprietății la *Posadnici*.

⁴⁶ *Arh. st. Buc.*, ms. nr. 1364, f. 74; semnalat în C. D. M., II, nr. 1848, p. 364 (subl. n.).

⁴⁷ Gh. Ghibănescu, „*Revista «Teodor Codrescu»*“, I, p. 95; același, *Surte și izvoade*, vol. IX, p. 114.

⁴⁸ Gh. Ghibănescu, *Surte și izvoade*, vol. III, p. 128 (doc. din 9 iulie 1640).

⁴⁹ „*Buletinul «Ioan Neculce»*“, fasc. II, p. 353.

⁵⁰ D. I. R., 4/XVII, nr. 579, p. 452–455 (doc. din 12 aprilie 1620).

⁵¹ N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, I, p. 34.

⁵² Dinu C. Giurescu, *Ion vodă cel Viteaz*, ed. II, București, 1966, p. 63, 66.

⁵³ Pentru familia Roșca, vezi: I. Nădejde, V. G. Morfun, București, 1924, p. 174–183.

⁵⁴ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, vol. III, p. 128. *Vasile Mihăilescu* era fiul lui *Cristea Mihăilescu*, uricar cunoscut, și nepotul lui *Gliga Mihăilescu* (I. Nădejde, *op. cit.*, p. 169).

⁵⁵ N. Iorga, *Studii și documente*, V, p. 47.

⁵⁶ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, vol. V, p. 167–168 (doc. din 14 aprilie 1681).

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ „*Revista «Teodor Codrescu»*“, I, p. 95.

⁵⁹ Șt. Metes, *op. cit.*, p. 18; *Documenta Romaniae Historica*, XIX, p. 210, 215 (se pare că mai avea un frate).

⁶⁰ I. C. Miculescu-Prăjescu, *op. cit.*, p. 12.

⁶¹ C. D. M., vol. III, p. 523 (anii de logofeție).

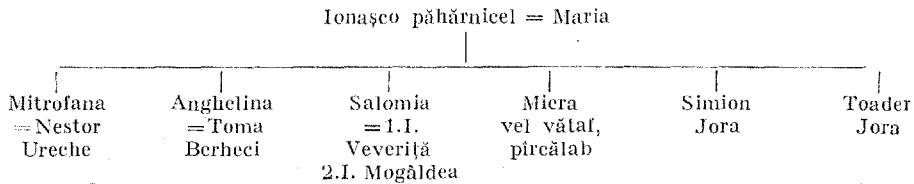
⁶² *Poate* din neamul *Bujoreanu* (N. Iorga, *op. cit.*, vol. VI, p. 538).

1. La 17 iunie 1575 se fac niște cumpărături la Posadnici, întărindu-se unele părți „Anghelinei, cneaghina lui Toma Berbeci al doilea pisar, și surorii ei *Salomia*, și fraților ei, *Simion* și *Toader*, copiii lui Ionașco păhărnicele, nepoții Neașei, strănepoții lui Coste Posadnic⁶³.”

2. La 15 martie 1606 au loc niște schimburi de moșii, la care participă și „cneaghina *Salomia* a lui *Mogâlde* vornicul, și fratele ei, sluga noastră, *Miera* vel vataf de Fălciu, și nepoții lor de frate, *Ionașco* și *Neculai* și *Gheorghe* și *Gavril* și surorile lor *Nastasca* și *Grăpina*, copiii lui *Simion Jora*, și *Marica* și *Anghelina*, fiucele lui *Toader Jora*⁶⁴. Este amintită *Anghelina Berbeci*, sora *Mitrofanei Ureche*.

Deci, la 1575, Anghelina și frații ei capătă întăriri pentru Posadnici, unde Mitrofana nu are nici o parte. Înainte de 1606 s-a făcut o regrupare a moșiilor, prin întregirea ocinelor. Cel care aduna era Nestor Ureche. Posadnicii se împărțiseră între *Veveriștii*, fiii Salomiei — o jumătate, adunată în mîinile lui Toader Veveriță —, și *Anghelina Berbeci*, care, neavînd urmași⁶⁵, își dăruise jumătatea sa fraților ei: Salomia, Miera, Simion și Toader. La 1606, Ureche intră în stăpînirea întregului sat: Toader Veveriță îi vinde o jumătate, iar Salomia cu fratele ei și cu nepoții lor îi dau cealaltă jumătate, primind în schimb o jumătate din Ruptura, pe care Ureche o avea tot ca danie, și tot de la Anghelina Berbeci. Așa se explică de ce la 1646 moșia Posadnici nu mai era pusă la împărțeală.

Din coroborarea acestor documente, obținem următoarea spiță a lui Ionașco păhărnicele:

Veveriștii nu mai participă la împărțeala din 1646, întrucît își instrămaseră încă de la 1606, cum am văzut, partea de avere moștenită de la mama lor.

Iată, deci, și numele de familie al mamei cronicarului nostru: *Jora*. Se bănuie de mult că Mitrofana era din acest neam⁶⁶, dar se stabilise o filiație greșită, Mitrofana fiind socotită fiica lui Toader Jora⁶⁷.

Odată fixate aceste amănunte, ne vom ocupa de rudele cronicarului din cele două familii — Jora și Mogâldea.

FAMILIA JORA

Cele ce s-au scris despre această veche familie⁶⁸ sînt, în mare măsură, neadevărate. Prima mențiune a acestui nume se află într-o interpolație tîrzie din cronică lui

⁶³ D. I. R., 3/XVI, nr. 67, p. 52 (subl. n.).

⁶⁴ *Arhiva istorică a României*, vol. III, 1867, p. 71; greșit regestat în C. D. M., vol. I, nr. 1268, p. 295.

⁶⁵ Avusese, totuși, un fiu *Gavril*, dar murise (D. I. R., 1/XVII, nr. 232, p. 162).

⁶⁶ V. A. Urechia, *Schite de istoria literaturii române*, partea I, București, 1885, p. 185.

⁶⁷ Elena Eftimin, *op. cit.*, p. 370; V. A. Urechia, *loc. cit.*

⁶⁸ O. G. Lecca, *Familiiile boierești române. Genealogia a 100 de case*, București, 1911, pl. 48; Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, vol. XVII, p. XVI—XX.

Grigore Ureche⁶⁹, fiind vorba de un polcovaic Jora, care moare la 1475. Nici urmă de „Jora și fratele său Andrei Jora în 6901 noem. 18 (1393)“, cum crezuse Gh. Ghibănescu.

Următoarea mențiune, documentară de astă dată, o găsim în documentul din 15 octombrie 1491, unde este amintit *Ionașco, fiul Jorăi, nepotul lui Giurgea Rășpop*⁷⁰.

La 23 martie 1529 apare un *Toderașco Jora*, staroste de Tecuci, căruia i se întărește niște moșii de la bunicul său, Radu Pisc⁷¹. Deci tatăl său, care trăise pe la 1499, era căsătorit cu fata lui Radu Pisc, un cunoscut boier al lui Ștefan cel Mare⁷². Tocmai în acea vreme, la 1491, trăia Ionașco Jora, proprietar al unei părți de moșie în hotarul Vasluiului, ținut în care și alți Jorăști au avut moșii, și care e, poate, tatăl lui Toderașco și deci ginerele lui Radu Pisc. Acest Ionașco Jora intitulându-se „nepotul lui Giurgea Rășpop“, înseamnă că tatăl său, primul Jora, fusese căsătorit cu fiica lui Rășpop. Toți aceștia sînt strămoșii cronicarului.

Numele Jora reapare tocmai spre sfîrșitul secolului al XVI-lea, la 1599, purtat de *Simion Jora*, vornic de gloată⁷³. Am arătat, mai înainte, pe toți frații și surorile lui Simion Jora, copiii lui Ionașco Jora păhărnicele^{73 bis}, care era, fără îndoială, fiul lui Toderașco de la 1529. Pledează în acest sens, pe de o parte, transmiterea moșiei Piscani și, pe de altă parte, transmiterea prenumelor: unul din fiii păhărnicelelui se numește tot Toader; prenumele Ionașco se transmite de la cel din 1491 la păhărnicele, și de la acesta la un nepot, vornicul din 1646.

I. Ramura lui Simion Jora

Simion Jora e menționat la 1575, e vornic de gloată la 5 septembrie 1599 și moare înainte de 15 martie 1606. A fost căsătorit cu Ana, fiica Maricăi, nepoata lui Gavril vistierul și a Sofiei, fata lui Luca Arbure (- 1523)⁷⁴. În 1606 sînt menționați următorii copii ai săi: *Ionașco, Neculai, Gheorghe, Gavril, Nastasca și Grăpina*. În 1608, mai trăiau „*Ionașco Jora* ceașnic și fratele lui *Nicolae* și sora lor *Nastasia* și fratele lor *Gheorghilă*“, care fac un schimb de moșii cu neamul Băiseanu⁷⁵. *Neculai, Gavril și Grăpina* au murit tineri.

1) *Ionașco Jora*, căminar în 1612, fost ceașnic sau paharnic în 1614 și 1622, vornic în 1646, era căsătorit cu Simina Alexa Arapu⁷⁶ și avea următorii copii: *Gavril Jora, Alexandra* (căsătorită cu armașul Grumeza-Lozonschi și apoi cu *Necula vistierul*⁷⁷), *Dafina-Ecaterina* (soția lui Dumitru Buhuș vistierul, apoi a serdarului Ștefan și a lui Istrate Dabija vodă)⁷⁸; tot fiu al lui Ionașco Jora este și *Constantin Jora* armașul⁷⁹

⁶⁹ Grigore Ureche, *Letopisețul...*, ed. II, București, 1958, p. 102.

⁷⁰ D. I. R., 2/XV, nr. 150, p. 165.

⁷¹ D. I. R., 1/XVI, nr. 7, p. 601—602: documentul e socotit fals, dar moșia Piscani o găsim în stăpînirea urmașilor pînă foarte tîrziu: Doamna Dafina Dabija cumpărăse satul Pis(e)cani de la Isac Misihănescu și ai lui (vezi înrudirea lor mai departe), Misihănescu avîndu-l „de pe moșul lui, Toader Jora“ (C. Erbiceanu, *Istoria Mitropoliei Moldaviei și Sucevei*, București, 1888, p. 9). Radu Pisc era căsătorit cu Anușca, fata lui Mănuilă Șerbescul, și avea un fiu, Lazor Piscu (v. doc. din 17 august 1483; Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, V, 1, p. 205).

⁷² A. Sacerdoțeanu, *Divanele lui Ștefan cel Mare*, în „Analele Universității «C. I. Parhon» București“, Seria științelor sociale, Istorie, 5, 1956 (extras), p. 194, 198.

⁷³ D. I. R., 4/XVI, nr. 333, p. 268—269; uric identic la 5 septembrie 1598 (*ibidem*, nr. 290, p. 236—237); tot în aceeași pricină, la 18 martie 1598 (*ibidem*, nr. 254, p. 197—198).

^{73 bis} Ion, fiul Neacășăi, nepotul lui Costea Posadnic este menționat în două documente din 1552 (D. I. R., 2/XVI, p. 12 și p. 24).

⁷⁴ Sever Zotta, în „Buletinul «Ioan Neculec»“, fasc. VII, p. 313, nota 2. Ana era sora pitarului Pătrașco Țira (Bibl. Ac. Rom., 51/CXXXIX).

⁷⁵ D. I. R., 2/XVII, nr. 207, p. 160.

⁷⁶ D. I. R., 5/XVII, nr. 152, p. 109.

⁷⁷ C. D. M., vol. IV, București, 1970, nr. 1715, p. 380.

⁷⁸ Pentru aceștia trei — C. Gane, *Trecute vieți de Doamne și Domnițe*, vol. I, ed. II, București, 1934, p. 369.

⁷⁹ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. IV, p. 228.

— a doua oară, cu Anghelina Băiscanu, căsătorie din care are pe *Toderașco Jora* sulgerul și pe *Tudosea*, soția stolnicului Pătrașco Ciogolea (+1653) și apoi a agăi Sculi;
 — a treia soție, care se numea, poate, Maria¹⁰¹, era din neamul Talpă și a fost mama a două fete: *Măricuța*, soția lui Grigore Ciocirle, și *Safta*, moartă tânăr, necăsătorită.

Sulgerul *Toderașco Jora* a fost căsătorit cu Vasilca Vartic și a avut următorii copii¹⁰²:

- *Safta*, soția spătarului Dumitrașco Cuza;
- *Anița*¹⁰³, soția vornicului Ion Sturza;
- *Tofana*¹⁰⁴, soția lui Solomon Botez, vornic de Cimpulung;
- *Irimia Jora* căpitan, căsătorit cu Anița, tatăl a două fete: una, căsătorită cu Sandu Sillon¹⁰⁵, pe nume *Maria*¹⁰⁶, iar cealaltă, numită în documente *Elena Joroaia*¹⁰⁷, era căsătorită cu un Neculai¹⁰⁸, poate Neculai fiul lui Antioh Jora. Neculai Jora a avut o soție Iinca, moartă la 1768¹⁰⁹;
- *Lupașco*¹¹⁰, mort probabil fără urmași;
- *Sultana* sulgeroaia și
- *Florița* cluceroaia, care, la 1691, împreună cu Irimica Jora vind lui Constantin Cantemir o parte din salul Mărești (Tecuci), pe care tatăl lor, *Toderașco Jora* fost sulger, o stăpinea în urma unei amanetări¹¹¹.

Astfel se stinge descendența lui Gheorghe Jora, pircălabul de Hotin, rămânind doar cea a lui Ionașco Jora, arătată mai sus (v. planșa II).

II. RAMURA LUI TOADER JORA

Din documentul de la 1606, analizat mai sus, știm că Toader Jora a avut două fiice, Marica și Anghelina.

Anghelina face o danie, la 1625, lui Dumitrașco Ștefan și soției sale Zinica¹¹² (născută Mogâldea), deoarece ea nu avusese copii.

Marica fusese căsătorită cu Avram Misihănescu, amintit ca hotarnic la 1598: pan Avram din Meslehești¹¹³. În documentul din 1646, Isac Misihănescu e numit „nepotul lui Toader Jori”, iar pe vremea lui Dabija vodă, cind vinde la Piscani și Ștefeani, i se spune „feciorul Măricăi, fata lui Toader Jora”¹¹⁴. Că el era fiul lui Avram Misihănescu, se vede din documentele din 1652¹¹⁵ și din 1667¹¹⁶. El este acel Isac, nepotul (vnuc) lui Toader Jora, care, împreună cu Gligorașco și Ionașco Jora, Gheorghe Ștefan, Gheorghe Roșca și același Pavel vornic de gloate, are niște proprietăți în ținutul

¹⁰¹ *Documenta Romaniae Historica*, XIX, nr. 26, p.34.

¹⁰² Gh. Ghibănescu, *Cuzeștii*, p. 269: doc. din 15 februarie 1721.

¹⁰³ *Ibidem*, p. CLXXIII; N. Iorga, *op. cit.*, vol. VI, p. 157.

¹⁰⁴ N. Iorga, *op. cit.*, vol. VI, p. 527.

¹⁰⁵ Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. 269.

¹⁰⁶ *Arhiva genealogică*, II, p. 68, nota 1: aici e numită „nepoata lui Iordache Cantacuzino”.

¹⁰⁷ N. Iorga, *op. cit.*, vol. VII, p. 218: doc. din 23 martie 1755.

¹⁰⁸ T. Bălan, *Documente bucovinene*, vol. IV, p. 12 — credem că despre ea este vorba, altă fiică a lui Ieremia Jora nemaifiind cunoscută.

¹⁰⁹ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XVII, p. XIX.

¹¹⁰ Gh. Ghibănescu, *Cuzeștii*, p. 267.

¹¹¹ C. D. M., vol. IV, nr. 1430, p. 320.

¹¹² C. D. M., vol. II, nr. 238, p. 65.

¹¹³ D. I. R., 4/XVI, nr. 282, p. 230.

¹¹⁴ Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, V, 1, p. 203.

¹¹⁵ C. D. M., vol. II, nr. 2245, p. 432: Isac Misihănescul căpitan, feciorul lui Avram.

¹¹⁶ C. D. M., vol. III, nr. 1501, p. 323: Isac Avram Misihănescul.

Vasluiului¹¹⁷. Avram Misihănescu a mai fost căsătorit o dată, cu Marina Zucea¹¹⁸, cu care a avut încă cinci băieți¹¹⁹. Misihăneștii erau urmașii lui Petrică hatmanul¹²⁰, fiul lui Cozma (Cozmin), cămărașul de ocnă, de la începutul veacului al XVI-lea¹²¹.

Așadar, descendența lui Toader Jora se stinge odată cu fiicele sale, neamul continuându-se prin copiii lui Ionașco Jora.

Am insistat asupra acestei familii, cu o anumită importanță în istoria Moldovei, pentru că genealogia ei nu fusese riguros stabilită, iar, pe de altă parte, această genealogie va fi de folos în continuare, pentru o mai ușoară înțelegere a înrudirilor amintite în diverse documente. Iată, deci, o spiță a neamului Jora, pină la Antioh Jora.

Am văzut grupul care reprezenta interesele familiei Jora. Alte persoane reprezintă familia Mogâldea, fără ca vreuna din ele să poarte acest nume. Să vedem ce se poate spune despre Mogâldești.

FAMILIA MOGÂLDEA

despre care N. Iorga afirmase că era înrudită cu neamul Lăpușnenilor¹²², interesează în egală măsură înrudirile cronicarului Ureche, intrucit prin ea avea legături cu Gheorghe Ștefan.

Primul membru al acestui neam este, probabil, Mogâldea cel Bătrîn, amintit în pomelnicul de la Bistrița, împreună cu familia sa, în felul următor: „Aici se pomește Mogâldea cel Bătrîn de la Suceava și fiul său Ion vistiernic, și mama lui și frații lui; Ioan și soția lui Maria, Ioan și frații săi, Teodor și Matei”¹²³.

În biserica Sf. Dumitru din Suceava este un mormint cu următoarea inscripție: „Acest mormint l-a făcut și împodobit Maria Mogâldena fiului său M...t...co, care <a trecut la veșnicele lăcașuri în > anul 7102, luna ...”¹²⁴. Am putea presupune că fiul este Matei (așco), mort în 1593/1594, căpătînd, astfel, un prim indicator cronologic, cu care trebuie să potrivim informațiile documentare. Formularea din pomelnic nu e prea limpede. E vorba despre un Mogâldea vistiernic, pe care pomelnicul îl numește *Ioan*. Mogâldea vistiernic, cunoscut printre boierii lui Alexandru Lăpușneanu¹²⁵, face o cumpărătură la 5 mai 1554¹²⁶. În rîndul boierilor este trecut Ioan vistiernic uneori „pan Ioan al lui Petrică vistiernic” (ca la 20 aprilie și 1 mai 1554). Mai înainte fusese pircălab de Cetatea Nouă¹²⁷, astfel încît el trebuie deosebit de un alt Ion vîstier, care uneori e numit Danciul sau Ion Danciul.

¹¹⁷ N. Iorga, *Studii și documente*, vol. VI, p. 538.

¹¹⁸ C. D. M., vol. II, nr. 2268, p. 435.

¹¹⁹ D. I. R., 3/XVII, nr. 307, p. 207.

¹²⁰ C. D. M., vol. II, nr. 1106, p. 233.

¹²¹ D. I. R., 3/XVII, nr. 307, p. 207.

¹²² N. Iorga, *Inscripții din bisericile României*, vol. I, p. 50.

¹²³ Damian P. Bogdan, *Pomelnicul mănăstirii Bistrița*, București, 1945, p. 119.

¹²⁴ N. Iorga, *Studii și documente*, vol. VI, p. 632. După redactarea prezentului studiu, în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, nr. 3—4/XLV (1969), a fost publicat articolul pr. prof. I. Zugrav, *Vechi pietre funerare din Suceava* (p. 181—194), în care vedem confirmată presupunerea noastră în privința numelui Matei: după un grafit, autorul, întregește (p. 186) inscripția pietrei funerare, care a fost pusă de „Maria Mogâldena fiului său Matei, în anul 7102 (1594), luna mai, 21 zile”.

¹²⁵ N. Grigoras, *Boierii lui Alexandru vodă Lăpușneanu*, în „Cercetări istorice”, nr. 1—2/XIII—XVI, p. 364.

¹²⁶ D. I. R., 2/XVI, p. 63.

¹²⁷ *Ibidem*, p. 16; la 5 aprilie 1552: „credința panului Iațco și a panului Ion al lui Petrică pircălabi de Cetatea Nouă”.

Pomelnicul Bistriței spune că pe vistierul Mogâldea îl chema Ion („Ion vistiernic“). Unind această informație cu cea a documentelor („Ioan al lui Petrică vistier“), urmează că pe „Mogâldea cel Bătrîn de la Suceava“ l-ar fi chemat Petrică, iar „fiul său Ion vistiernic“ este „pan Mogâldea vistier“ de la 1554, amintit ca fost vistier la 14 aprilie 1570¹²⁸. Astfel stînd lucrurile, înseamnă că, tot în pomelnicul bistrițan, „Ion vistiernic“ trebuie identificat cu „Ioan și soția lui Maria“; în acest caz, „Ioan și frații săi Teodor și Matei“ sînt fiii vistierului, iar Ioan ar fi viitorul vornic. Dar această filiație nu e sigură. Vom vedea ceva mai încolo cum, din înrudirea cu Cocrișeștii, rezultă o altă ascendență.

Pe Ion sau Ionașco Mogâldea îl găsim ca diacon în 1575 precum și în 1577, cînd primește o întărire pentru niște țigani¹²⁹, vornic în 1596, 1599 și 1601, agă în 1601 și 1602 și apoi vornic de gloată¹³⁰. Pentru satul Goteșli, la Chigheci, avusese un uric de moștenire de la Ilie voievod „cel Bătrîn“ (sec. XIV), pe care l-a pierdut la Hotin¹³¹. În 1606 se pare că nu mai trăia.

Așa cum reiese dintr-un document din 7 aprilie 1642¹³², vornicul Mogâldea a avut, cu Salomia Jora, trei copii: un băiat, *Gligorașco Mogâldea*, și două fete: *Zinica* (Eufrosina) și *Soltana*. La acea dată, primii doi erau morți. Mai trăia, bătrînă, Soltana, fosta soție a unui Tălmăciu, apoi a lui Vasile Mihăilescu, soacra celor trei boieri cărora, la 1642, li se întăreau moșiile odată cu ale ei: Gheorghe Roșca vistier, Matei Sturza și Tănase biv dvornic.

Gligorașco Mogâldea e amintit ca pircălab la 1609; apare ca martor la 15 martie 1613¹³³, ca fost pircălab la 18 ianuarie 1615¹³⁴ și, împreună cu cumnatul său Dumitrașco Ștefan, soțul Zinicăi, într-un document din circa 1617 mai 19¹³⁵. Nu știm cine a fost soția sa; a avut trei copii: pe *Neculai Mogâldea* paharnicul, *Măricuța*, căsătorită cu Vasile Romășcel, și altă fată, căsătorită cu Caraiman¹³⁶ (probabil Vasile — vezi mai sus).

Paharnicul *Neculai Mogâldea* a fost un vajnic sprijinitor al domniei vărului său, Gheorghe Ștefan¹³⁷. Familia sa o cunoaștem din pomelnicul Slatinei¹³⁸; a fost căsătorit întii cu o Alexandra (menționată în pomelnic) și apoi cu Grozava, fiica hatmanului Vasile Șeptelici (- 1620)¹³⁹. A avut următorii copii: *Vasile*, *Ionașco*, *Grigore*, *Irina*, *Tofana*, *Todosia* și *Ileana*¹⁴⁰. Cel dintii moare la 24 septembrie 1657, ca al doilea paharnic, și e îngropat la Slatina¹⁴¹. Dintre fete, Todosia a fost căsătorită cu Prodan Ropceanu¹⁴², iar Ileana (dacă nu e totuna cu Irina din pomelnicul Slatinei) a fost soția lui Saulea¹⁴³.

¹²⁸ *Ibidem*, nr. 236, p. 225.

¹²⁹ D. I. R., 3/XVI, nr. 106, p. 87.

¹³⁰ Cariera sa ne-a fost comunicată de distinsul nostru prieten I. C. Miculescu-Prăjescu, împreună cu alte amănunte și mai ales observații care au ajutat la îmbunătățirea prezentului studiu; îl rugăm să primească, și acum, mulțumirile noastre cele mai sincere.

¹³¹ D. I. R., 2/XVII, nr. 332, p. 256.

¹³² „Buletinul «Ioan Neculce»”, fasc. II, p. 353; Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XXI, p. 49—50; același, *Arhiva Muzeului Municipal Iași*, I, p. 49—50.

¹³³ D. I. R., 3/XVII, nr. 198, p. 123.

¹³⁴ *Ibidem*, nr. 285, p. 187.

¹³⁵ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. XX, p. 232.

¹³⁶ Același, în „Revista «Teodor Codrescu»”, I, p. 95.

¹³⁷ Miron Costin, *Opere*, vol. I, 1965, p. 132, 137, 153.

¹³⁸ *Inscripțiile medievale ale României*, vol. I (orașul București), p. 235; alte informații la p. 532 și 584.

¹³⁹ I. Tanoviceanu, *Istoria moșiei Săvenii, scoasă din scrisorile ei cele vechi*, în „Arhiva”, nr. 6—7/III (1892), p. 340; „Revista «Teodor Codrescu»”, II, p. 158.

¹⁴⁰ Pentru aceasta din urmă, vezi: Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. V, p. 167—168.

¹⁴¹ *Inscripțiile medievale ...*, p. 532.

¹⁴² Gh. Ghibănescu, *op. cit.*, p. 167.

¹⁴³ *Ibidem*.

Pe una dintre celelalte fete a ținut-o un *Botez*. La afacerile urmașilor lui Neculai Mogâldea sînt prezenți și doi boieri cu acest nume: *Pătrașco Botez*, trecut printre „boeri și ficiori de boeri”¹⁴⁴, și *Gligorașco Botez*¹⁴⁵. Nici unul, nici celălalt nu pare a fi ginerele lui Mogâldea, căci Pătrașco Botez era soțul Alexandrei Talpă¹⁴⁶, iar Gligorașco Botez era probabil căsătorit cu o soră a lui Ion Pisoschi¹⁴⁷. În tot cazul, un Botez a fost căsătorit cu o fată a lui Mogâldea; ne-o spune lămurit un document din 15 septembrie 1756¹⁴⁸, care arată că Solomon Botez, biv vel șătrar, fostul vornic de Cîmpulung, pe care l-am mai întîlnit cînd a fost vorba de familia Jora și care era mort la acea dată, avu- sese Șcheia, lingă Suceava, de la „bunicul său, Neculai Mogâldea, biv vel paharnic, și de la rudele lui fără copii, Ropceanul, și fratele acestuia, Sandul”. Solomon Botez¹⁴⁹ era un cunoscut boier al epocii, căci, la 1732, cînd Mihaî vodă Racoviță face o vizită prin Moldova, se oprește și la Forăștii lui Botez¹⁵⁰.

Evoluția ulterioară a familiei Mogâldea e mai puțin cunoscută. La 1711, în urma înfringerii de la Stănilești pe Prut, *sărdarul Mogâldea* a plecat în pîrbeșie, împreună cu Dimitrie Cantemir¹⁵¹, întemeind acolo o linie a acestei familii¹⁵². O altă linie a rămas în Moldova. Un vornic de poartă, *Andrei Mogâldea* este menționat în 1786¹⁵³ și 1792¹⁵⁴. O ramură răzeșească, poate cu origine comună, era descendentă dintr-un Simion Mogâldea¹⁵⁵. În Golăești, satul familiei Golia sau Golăe¹⁵⁶, Mogâldeștii au intrat la 1740, cînd Palade Golăe și surorile lui au vîndut partea lor de moșie egumenului *Aftanasie Mogâldea* de la Florești¹⁵⁷. Un nepot al lui *Antonie Mogâldea* (călugărît Aftanasie) e menționat la 1791¹⁵⁸, iar un nepot al lui „*Postolachi Mogâldeii*” la 1793¹⁵⁹. La 1811, *Timofte Mogâldea* și surorile lui, strănepotă lui *Gavril Mogâldea*, dau lui Arghir Cuza niște părți în Golăești¹⁶⁰. Urmași ai preotului *Toader Mogâldea* se găsesc la 1817¹⁶¹, iar ai lui *Gavril Mogâldea* la 1828¹⁶², toți locuitori în Golăești pe Rebricea.

În stadiul actual al cercetărilor, nu se poate afirma că aceste două ramuri forma- u o singură familie. Dacă la 1811 boierii hotarnici puteau spune: „cît pentru spița

¹⁴⁴ *Ibidem*, p. 30.

¹⁴⁵ *Ibidem*, p. 100.

¹⁴⁶ Gh. Bezviconi, *Boierimea Moldovei*..., vol. I, București, 1940, p. 287–288.
¹⁴⁷ Radu Rosetti, *op. cit.*, p. 198, nota: 23 ianuarie 1677 – Ion Pisoschi cumnat cu Gligorașco Botez; cum Pisoschi era căsătorit cu fata lui Simion Barnovschi (N. Iorga, *Contribuții la istoria bisericii noastre. I. Despre mănăstirea Neamțului; II. Bălănești*, în A. R. M. S. I., s. II, t. XXXIV (1911–1912), p. 33–34 (485–486); se numea *Alexandra*: I. Nădejde, *op. cit.*, p. 94), înseamnă că, pentru a fi cumnați, Botez trebuia să țină pe o soră a lui Ion Pisoschi. Credem, totuși, că este vorba de Gligorașco, menționat într-un document ca „frate” cu Prodan Ropceanu și Ilie Saulca, cunoscuți ca gineri ai lui N. Mogâldea (Bibl. Acad. Rom., 140/IV).

¹⁴⁸ N. Iorga, *Documentele familiei Callimachi*, vol. II, 1903, p. 174–175.

¹⁴⁹ Se înlătură, astfel, versiunile potrivit cărora familia Botez-Forăscu, descendentă din Solomon Botez, ar fi avut origine evreiască. Însuși marele Iorga zicea: „*Cu tot numele său, se pare că era un bun român*”. (*Studii și documente*, vol. VI, p. 580; subl. n.). Ul- terior, se fac încercări cu familii de seamă, precum Neculce, Cantacuzino, Bașotă.

¹⁵⁰ M. Kogălniceanu, *Cronicele României*, ed. II, vol. II, p. 371.

¹⁵¹ Ioan Neculce, *Letopisețul*..., ed. 1963, p. 275.

¹⁵² Gh. Bezviconi, *op. cit.*, vol. II, 1943, p. 66.

¹⁵³ „Buletinul «Ioan Neculce», fasc. 1/IX, p. 202.

¹⁵⁴ *Idem*, fasc. IV, p. 114.

¹⁵⁵ N. Iorga, *Studii și documente*, vol. VI, p. 178: „Noi răzășii Mogâldești, ci ni tragem din Simion Mogâlde, răzăș din moșia Golăeștii și Negreștii”.

¹⁵⁶ Pentru familia Golia, vezi: Sever Zotta, *Mănăstirea Golia*, în „Buletinul «Ioan Neculce»”, fasc. V, p. 1–39.

¹⁵⁷ N. Iorga, *op. cit.*, p. 157.

¹⁵⁸ *Ibidem*, p. 168.

¹⁵⁹ *Ibidem*, p. 169.

¹⁶⁰ *Ibidem*, p. 174.

¹⁶¹ *Ibidem*, p. 178.

¹⁶² *Ibidem*, p. 179.

niamului, a să dosloși acum, după atîta trecere de ani, esti peste puținți¹⁶³, cu atît mai greu este azi, cînd la acea „atîta trecere de ani” s-a mai adăugat încă un secol și jumătate, vreme de adînci prefaceri, care au făcut să se steargă din amintirea oamenilor urmele unor alte vremuri, mult prea îndepărtate ...

La 1 martie 1605, Ieremia Movilă judeca o pricină de hotare între mănăstirea Probota pe de o parte și Nestor Ureche, Ionașco Mogâldea și *Cocriș*, pe de altă parte¹⁶⁴. Aceștia din urmă stăpîneau satele Zăvoieni și Șoimărești.

Cocriș e un personaj dintre cele mai interesante, autor al cunoscutei scrisori din 1600¹⁶⁵: „Scriu închinăciune și multă sănătate părintelui meu, Spiridon, și mamei mele Costandei...”. S-ar părea că e destul de limpede: *Cocrișel* — cum se iscălește — e fiul lui Spiridon. Dar, un document din 1603 ne arată că Spiridon și *fiastmul său Cocriș* au vîndut 1/6 din Antilești, partea lui Daraban, moșul lui *Cocriș*¹⁶⁶, iar un alt document, din același an, precizează că pe *Cocriș* îl chema *Ionașco*¹⁶⁷. „Am scăpat de la Bălgrad — scrie *Cocrișel* mai departe — cînd au bătut Mihai vodă război cu ungiurii. Deci m-au prins niște sași; deci au vrut să mă taie. Eu m-am rugat și am spus că *sînt fecior Mogâldei*”. Din nou s-ar părea că lucrurile sînt clare: era fiul lui Mogâldea și fusese adoptat de Spiridon. Dar, citeva rînduri mai departe, el roagă pe Spiridon și pe Costanda „să nevoiți și să dați știre părintelui meu, Mogâlde vornicului, că eu zac în temniță, de mînîne lutul și pîdunchii. Și eu am spus către Andriaș că *sînt nepot de frate și fecior de suflet, jurat în biserică*”.

Într-un document din 1669 se arată că Drăghina Tecmăneasa și fiii ei vînduseră, cu citeva decenii în urmă, o treime din Vermești „nepotului său, lui Ionașco, părintelui lui Gavril *Cocriș*, *fecior frăține-său, lui Toader*”¹⁶⁸, care e citat ca pitar.

Cu alte cuvînte, paternitatea lui *Cocriș* e revendicată de trei persoane! Și anume: *Spiridon* — căruia știm că îi era fiastru, *Toader pitarul* — căruia îi era fiu de singe, și *Ionașco Mogâldea*, căruia, procedînd prin eliminare, îi era nepot de frate. Ar rezulta că vornicul Mogâldea era frate cu *Toader pitarul*; dar s-ar părea că și *Spiridon* era frate cu ei. Cel puțin așa reiese din formula „*nepot de frate și fecior de suflet*”.

Chestiunea se complică, însă, și mai mult. *Ionașco Cocriș* avea părți în Antilești, de pe moșul său, Ion Daraban. Dar, *la Antilești mai existaseră și niște Mogâldești*.

Un document, păstrat într-o copie din secolul al XVIII-lea, care-i dă data de 12 iulie 1528, arată pe un Tomșa, feciorul Mogâldei, nepotul sau strănepotul lui Faraon¹⁶⁹. Dar documentul nu poate fi din 1528, întrucît numele logofătului e Stroe, adică *Stroici*; el datează din 1588 (7096). Mai tîrziu, la 1641, se amintește de o poiană făcută de *Mogâldea pitarul* din Antilești¹⁷⁰. Am putea presupune că acesta e identic cu *Toader pitarul* (*Cocriș*), și, în acest caz, am avea dovada că *Toader pitarul* și *Ionașco Mogâldea* sînt identici cu frații Ioan și Teodor din pomelnicul Bistriței. Însă, la această identificare se opune faptul că mama pitarului se numea *Salomia*¹⁷¹, în vreme ce mama lui Ioan și Teodor, adevărită și prin piatra funerară de la Suceava, se numea *Maria*.

¹⁶³ *Ibidem*, p. 175.

¹⁶⁴ D. I. R., 1/XVII, nr. 289, p. 202-204.

¹⁶⁵ N. Iorga, *Scrisori de boieri*, 1912, p. 41-42.

¹⁶⁶ C. D. M., vol. I, nr. 1169, p. 274.

¹⁶⁷ *Ibidem*, nr. 1171, p. 274.

¹⁶⁸ Iuliu Tuducescu, *Păhărniceleul Ioniță Cocriș, boier mazil moldovan din sec. XVIII (c. 1710-1782)*, în *Lui Ion Bianu amintire...*, București, (1916), 1921, p. 163-164.

¹⁶⁹ Artur Gorovei, *Follicenii*, 1938, p. 33; D. I. R., 1/XVI, nr. 263, p. 297-298.

¹⁷⁰ Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 34.

¹⁷¹ Iuliu Tuducescu, *op. cit.*, spița.

Rămîne ca alte cercetări să lămurească această incurcătură. Vom reveni asupra lui Mogâldea vornicul și a ascendenței sale într-un viitor studiu¹⁷².

Să analizăm, acum, cîteva din multele documente care probează legăturile de rudenie dintre familiile Ureche, Mogâldea și Jora.

1) La 1617, vorbind despre Mogâldea vornicul, mort la acea dată, Nestor Ureche îl numește „*frate*”¹⁷³; erau *cumnați*.

2) La 1625 are loc dania Anghelinei Jora către Zinica Mogâldea și soțul ei, Dumitrașco Ștefan (vezi mai sus). Anghelina și Zinica erau *vere primare*.

3) La 1632 se alcătuiește un „izvod de țiğani ce s-au împărțit pre patru bătrîni : partea lui Ureache, partea Mogâldeștilor, partea lui Simion Jora, partea lui Toader Jorâr”¹⁷⁴. Avem aici, prin urmare, cele patru tulpine de descendenți ai lui Ionașco Jora păhârnicelul.

4) La 1646 se face marea ieșire din indiviziune a celor zece persoane, din care doi *veri primari* — Grigore Ureche și Ionașco Jora —, iar restul *veri în gradul doi*.

5) La 1657, Antimia, fata cronicarului, dăruiește satul Mindrești pe Bahluiet (Sirca) lui Gavril Jora sulger, numindu-l „*părul său*”¹⁷⁵ — *veri în gradul doi*.

6) În 1674, hatmanul Alexandru Buhuș și soția sa Alexandra (născută Ureche), dăruiesc părțile lor din Bădeana și Giulești lui Vasile Gheuca și soției sale Simina, fiindu-le nepoată (Simina) după Ureche vornicul¹⁷⁶. Acest document necesită un comentariu. Vasile Gheuca e viitorul vistier, tăiat de Gheorghe Duca la 2 octombrie 1679. Neculai Costin ne spune¹⁷⁷ că soția lui Gheuca, Simina, era nepoată de soră a vornicului Gavrilă Kostaki, iar dintr-un act din 1669 știm că ea era fiica lui Gavril Jora¹⁷⁸ și deci nepoata lui Ionașco Jora de la 1646 și a Siminei Arapu, al cărei prenume îl purta și-l va transmite, la rîndul ei, nepoatei sale. Prin urmare, Simina Gheuca nu era nepoata lui Alexandru Buhuș și a soției sale, ci erau *veri în gradul al treilea*.

7) Tot Alexandra Buhuș, fiica lui Neculai Ureche, vinde, la 1692, satul Coțmăncști. În actul de vînzare, ea spune că, „scoțînd acest sat la vînzare, am socotit că se cuvine dumisale lui Antiohie clucariul, căce se trage de pe părintele dumisale Gavril Jora sulgiariul dintr-aceea sămîntă despre care ne tragem ei noi”¹⁷⁹, adică din familia Jora. Alexandra Buhuș și Antioh Jora erau *veri în gradul al treilea*.

Urme ale înrudirii celor trei neamuri găsim pînă lîrziu, în veacul al XVIII-lea. Într-un document din 27 martie 1740¹⁸⁰, este vorba de satul Răciuleni, în care aveau parte atît Davidel, ca urmaș al lui Mihăilescu, cit și mănăstirea Secu, „danie de la Ureche vornicul, ctitorul mănăstirii”. Davidel este *Ursache Davidel*, fiul lui Alexandru Davidel, pretendentul la tronul Moldovei¹⁸¹, și al Saftei Roșca, fiica lui Leca Roșca și a Cristinei Lupașco Bucium. Leca Roșca era fiul lui Gheorghe Roșca vistierul¹⁸² și strănepotul lui Ionașco Mogâldea. Pricina din 1740 era pentru un sfert din Răciuleni,

¹⁷² Ionașco Mogâldea descindea și din Cozma Șandrovici, din prima jumătate a secolului al XV-lea, prin fiul acestuia Iurie și nepotul Isaico; mai descindea, se pare, și din neamul Alboteștilor sau din al lui Dragoș Viteazul (satul Drăgușeni).

¹⁷³ D. I. R., 4/XVII, nr. 139, p. 100.

¹⁷⁴ P. P. Panaitescu, *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova*, București, 1964, p. 150, nota 11.

¹⁷⁵ „Buletinul «Ioan Neculee»”, fasc. IV, p. 41, nota 1; Elena Eftimiu, *op. cit.*, p. 372; C. D. M., vol. III, nr. 217, p. 67 — sub anul 1656.

¹⁷⁶ V. A. Urechiiă, *Miron Costin. Opere complete*, vol. I, p. 700; v. și Gh. Ghibănescu, *Ispisoace și zapise*, III, 2, pp. 158—159.

¹⁷⁷ M. Kogălniceanu, *op. cit.*, vol. II, p. 20.

¹⁷⁸ C. D. M., vol. III, nr. 1798, p. 382.

¹⁷⁹ „Buletinul «Ioan Neculee»”, fasc. V, p. 354—355.

¹⁸⁰ Colecția autorului.

¹⁸¹ Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 91; C. Turcu, *Știri noi despre pretendentul Alexandru Davidel*, Iași, 1948.

¹⁸² C. D. M., vol. II, nr. -ele 2185—2187.

FAMILIA URECHE

Dancel Ureche

Maxim Ureche
= Dumitra

Planșa IV

Nestor Ureche

vornic de gloată, logofăt
mare vornic al țării de Jos
+ 1617= Mitrofana, fiica lui Ionașco
Jora păhârnicel

fată

= Ștefan
DiacoviciPavel „Ureche“
pircălab de Orhei
1608 — 1639

Vasile

+ a. 1643
= Magda, f. lui
Andrei hatman și
a Tudosiei Hăra

Nastasia

= Isac
Baftica

Grigore

logofăt, mare
vornic al țării
de Jos, + IV.
1647 = Lupa Vo-
rontar Prăjescu

Maria

= Constantin
Bațiște
Veleli

Neculai

spătar
+ a. 1669
= Elisafra
Neașoe

Vasile

spătar
+ 1679/1680
= Anița D.
Drăguțescu

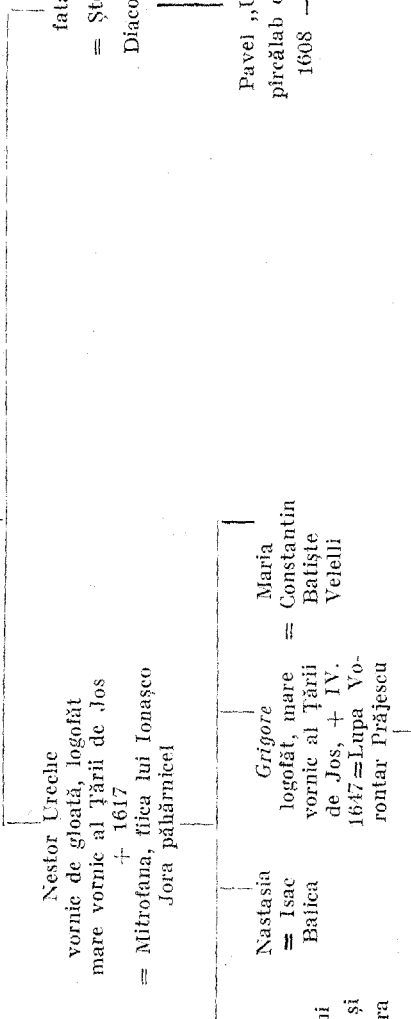
Alexandra

+ 1671/1672
= I. Antioh
Kostaki agă

Antimia

= Alexandru
paharnic

Ștefan

paharnic
+ a. 1658

celelalte trei sferturi fiind ale mănăstirii Moldovița. La cercetare, s-a aflat că jumătate din acel sfert fusese a lui Ureche vornicul, „dintr-un uric a Radului vodă din vălet 7125”, adică uricul din 16 aprilie 1617¹⁸³, iar cealaltă optime fusese a Parascăi, sora lui Vasile Mihăilescul, și o vinduse lui Deleu. Atunci, Grigore Ureche și Gheorghe Roșca vistiernic au venit la Vasile Lupu, arătând că Deleu, „nefiind el nici neam, nici moșan”, nu avea drept să cumpere de la Parasca. S-a hotărât ca vornicul Ureche să dea bani lui Deleu, ca să răscumpere moșia, „ori de n-a vre Ureche vornicul, să-i întoarcă Roșca vistiernicul, fiind neam”¹⁸⁴.

De altfel, pe tatăl vistiernicului Gheorghe Roșca, vornicul Ioan Roșca, îl vedem făcând o danie mănăstirii Secu¹⁸⁵. Aflăm că vornicul Roșca, ginerele vornicului Ionașco Zbiera¹⁸⁶, plecase în Polonia cu Constantin Movilă.

Cît privește pe Cocrișești, un document din 1668 arată că urmașii lui Grigore Ureche — Chiriac medelnicerul cu Alexandra și Vasile Ureche — au vindut lui Gavril Cocriș o treime din Șoimărești, parte care fusese cumpărată de bunicul lor, Nestor Ureche¹⁸⁷

Fără a avea pretenția că în prezentul studiu am reușit să identificăm pe toți strămoșii și toate rudele cronicarului Grigore Ureche¹⁸⁸, putem afirma că această lungă dezbateră genealogică se încheie cu rezultate interesante, pe baza cărora, prin adîncirea cercelărilor, se vor putea afla, în viitor, mult mai multe amănunte.

Ar însemna să ieșim din cadrul fixat acestui studiu dacă am arăta că dintre „nepoșii lui Miera părcălabul” s-au recrutat și principalii participanți la răscoala boierilor din 1716: Vasile Ceaurul, Dumitrașco Cuza, Neculai Șoldan.

Se conturează, astfel, tot mai precis și se confirmă tot mai puternic existența unei politici feudale, mai mult decît de clasă — *politica de familie*, asupra căreia vom mai reveni. Totodată se dovedește rolul deosebit de important pe care-l are genealogia în lămurirea unor evenimente sau procese istorice, prin analiza legăturilor care există între oamenii și conducătorii acelor epoci. Este țelul spre care tinde știința genealogică.

¹⁸³ D. I. R., 4/NVII, nr. 183, p. 145: „din giuătate de sat de Răciuleni, giu-mătatea din gios”.

¹⁸⁴ Artur Gorovei, *op. cit.*, p. 95—96.

¹⁸⁵ C. D. M., vol. II, nr. 1939, p. 380.

¹⁸⁶ Vezi mai sus notele 51—52.

¹⁸⁷ C. D. M., vol. III, nr. 1635, p. 350.

¹⁸⁸ Un *Toderășco*, nepot al lui Nestor Ureche, a fost acela care a dus părul Doamnei Elisabeta Movilă la Sucevița — V. A. Urechiiă, *Inscripțiuni după manuscrise, comunicări și note*, extras din A. R. M. S. I., s. II, t. IX (1887), p. 9; tot V. A. Urechiiă, în *Schițe de istoria literaturii române*, citate mai sus, ca și, mai ales, în prefața la: Alexandru V. Gidei, *Studiu asupra cronicarilor moldoveni din sec. XVII*, București, 1898, dă ca loc de origine al familiei Ureche ținutul Putna; în ultima lucrare, îl dă pe Maxim Ureche ca fiu al unui Ioan, fiul lui Oană Ureacle (p. IV—V); tot aici, el afirmă că „Nestor Ureche nu fu unicul fiu al lui Maxim Ureche și al Dumitrei, ci (...) mai avu 2 surori și un frate, Nicolae Ureche” (p. X—XI). Aceste afirmații nu sînt sprijinite, în lucrările respective, pe nici un temei documentar.